

Obrazovanje za javne politike: Jedan program po meri svih?

Iza scene programa obrazovanja za javne politike

Kontinuirano obrazovanje zaposlenih ima višestruke koristi za pojedince, radne organizacije i društvo u celini i to tako što povećava zapošljivost, podstiče inovaciju i čini pojedince aktivnim **građanima**. Sveobuhvatne i brze promene na savremenom tržištu rada dovode da nastanka novih poslova, kao i stalnih promena u sadržaju postojećih. Jedan od neumitnih podstrekača promena na tržištu rada svakako je i savremena tehnologija. Kako se navodi u izveštaju *Mekkinsijevog globalnog instituta*, u kome se ispituju mogući scenariji u vezi sa automatizacijom (robotizacijom) poslova, može se očekivati da bi od 400 do 800 miliona zaposlenih u celom svetu moglo izgubiti posao do 2030. godine, kao posledica **robotizacije**. Kao „najvulnerabilniji“ na automatizaciju, navode se, između ostalih, i neki administrativni poslovi. Najzad, osim savremene tehnologije, važnu odliku savremenog tržišta rada predstavlja i starenje radne snage i produžavanje radnog veka. Udeo zaposlenih koji imaju 50 i više godina na tržištu rada porastao je sa 24% na 31% u periodu od 10 **godina**. Kako se slikovito navodi u izveštaju **OECDa** koji se tiče obrazovanja i potrebe za celoživotnim učenjem, ako se uzme primer osobe koja bi počela da radi sa 22 godine, a otišla u penziju sa 66 godina, ta ista osoba bi u pedeset i petoj godini imala četvrtinu radnog veka ispred sebe. Imajući u vidu sve navedeno, jedino što je sigurno jeste to da će pojedinci morati stalno da uče i to ponajviše kako bi, kroz stalno usavršavanje, menjali svoje poslove, a najzad i sebe.

Kada se govori o promenama na tržištu rada i o inovacijama, prva asocijacija obično nije javni sektor, ali javni sektor predstavlja neophodnu kariku gde se te inovacije „**filtriraju**“, na primer, tako što im se daje formalno-pravni referentni okvir, odnosno omogućava šira, društvena primena. Osim toga, neizostavnu ulogu u svim važnim promenama u demokratskim društvima ima i civilni sektor koji je nezaobilazni partner u donošenju važnih odluka u vezi sa društvom. „Prirodno“, a ujedno se može reći, u slučaju Srbije, i dosta osetljivo, mesto susreta ova tri sektora predstavlja domen javnih politika. U Srbiji trenutno ne postoji ciljani i sistematizovani studijski program koji pokriva čitav spektar oblasti važnih za kreiranje i analizu javnih politika. U tom smislu, susret ova tri sektora u domenu javnih politika, ujedno predstavlja i susret pojedinaca različitog obrazovanja, iskustva, godina radnog staža i motivacije. Pored toga, ovi akteri dolaze iz radnih organizacija koje imaju različit odnos prema obrazovanju, razvoju i zapošljavanju ljudi, kao i iz različitih organizacionih kultura.

Interdisciplinarni program kratkog ciklusa u oblasti kreiranja i analize javnih politika (PPMA) je Erasmus + KA 2 projekat koji nastaje u kontekstu reforme javne uprave koja je pokrenuta 2014. godine. Pošto u Srbiji ne postoji ciljani i sistematizovani studijski program koji pokriva čitav spektar oblasti važnih za kreiranje i analizu javnih politika, cilj PPMA jeste osmišljavanje i sprovođenje desetak savremenih, interdisciplinarnih lokalnih programa kratkih ciklusa/modula iz oblasti javnih politika na univerzitetima u Srbiji.

Motivacija zaposlenih za obrazovanje za javne politike

Prvi korak u osmišljavanju i razvoju programa obrazovanja za javne politike predstavlja analiza potreba za znanjima i kompetencijama iz oblasti javnih politika zaposlenih iz javnog, privatnog i civilnog sektora. Važna komponenta u oceni potreba u ovoj oblasti je i ocena motivacije zaposlenih da učestvuju u programu obrazovanja za javne politike. Zbog toga je osmišljeno posebno istraživanje kome je bio cilj da se ispitanju i prikažu činiooci (teme) koje mogu uticati na motivaciju zaposlenih da se uključe u program. U okviru istraživanja analiziran je sadržaj programa (predlog od oko desetak kurseva, ali se od ispitanika tražilo i da daju svoje predloge o očekivanoj formi i sadržaju programa); podrška organizacije za stručno usavršavanje i želja za usavršavanjem u oblasti javnih politika. Navedene teme su izabrane vodeći se uvidima iz istraživanja iz oblasti motivacije za učenje i usavršavanje **zaposlenih**, ali i na osnovu diskusije o potrebama konkretnog istraživanja sa predstavnicima projektnog tima.

Kako je sprovedeno istraživanje?

U istraživanju je korišćena kvalitativna metodologija - fokus grupe i dubinski intervjui. Kvalitativna metodologija je izabrana jer je bilo potrebno identifikovati i razumeti sve teme relevantne za razumevanje motivacije zaposlenih da se uključe u PPMA. Istraživanjem je obuhvaćeno ukupno 22 sagovornika. Od toga 12 sagovornika iz javnog sektora (od toga 4 visoka savetnika/direktora); 4 direktora/visoka menadžera iz privatnog sektora; i 6 stručnjaka iz civilnog sektora. Svi ispitanici se, u različitoj meri, i iz različitih uglova, bave javnim politikama.

Šta su glavni nalazi istraživanja?

Kao što se može videti iz Tabele 1, potreba za obrazovanjem za javne politike postoji ponajviše u javnom i civilnom sektoru. Opet, kada je u pitanju podrška organizacije, postoji znatna sličnost između javnog i privatnog sektora, za koje je karakteristično to što su vremenski resursi za dodatno usavršavanje ograničeni i što se najveća podrška daje kratkotrajnim i ciljanim („situiranim“) obukama. Želja za usavršavanjem u oblasti javnih politika najizraženija je kod predstavnika civilnog sektora, a najmanje izražena kod predstavnika privatnog sektora, gde je najveća vrednost instrumentalnost obuke i transferabilnost znanja u funkciji povećanja zapošljivosti u domenu privatnog sektora. Treba naglasiti i da su sagovornici iz javnog i privatnog sektora imali izvesne zadržke prema univerzitetima kao glavnim organizatorima programa koji, po njihovom mišljenju, treba da budu „praktični“ i „primenjivi“. Sa druge strane, sagovornici iz civilnog sektora univerzitet vide kao sinonim za sticanje sistematskog, temeljnog znanja.

Tabela 1. *Prikaz najvažnijih uvida dobijenih od sagovornika iz javnog privatnog i civilnog sektora koji se tiču motivacije za obrazovanje za javne politike*

	Javni sektor	Privatni sektor	Civilni sektor
Sadržaj i forma programa (ekstrinzički činioci)	- Najpoželjnije neposredne konsultacije u vezi sa konkretnom javnom politikom - Traže se kratkotrajne, ciljane obuke, sa akcentom na rešavanje svakodnevnih zadataka („situirano učenje“) - Najčešće navode potrebu za znanjima iz oblasti „<i>Ekonomija i analiza javnih politika</i>“	- Žele „<i>mapu javnih ustanova</i>“ i informacije o tome kako da komuniciraju, kome da se obraćaju za pomoć, s kime mogu da pregovaraju itd. “ Program obrazovanja za javne politike im je više „opšte obrazovni“ - Traže se kratkotrajne, ciljane obuke, sa akcentom na konkurentnost	- Program metafora za „mesto susreta“ svih relevantnih aktera – prilika da se upoznaju, naprave zajedničke resurse - Sertifikat vide kao dobru osnovu za komunikaciju i pravljenje partnerstava - Najzainteresovaniji za teme koje se odnose na ekonomske i finansijske aspekte javnih politika - Želeli bi da im program pomogne u pravljenju mapa javnih ustanova, sistematizovanju koraka u izradi javnih politika, u tome kako se komunicira sa donosiocima odluka
Podrška organizacije (ekstrinzički činioci)	- Složen proces odobravanja obuka/dodatnog obrazovanja - Mali broj raspoloživih dana odsustva za obrazovanje - Najmanje prilike da se obuče imaju oni koji imaju višestruke i zahtevne poslove - Podrška za dodatno obrazovanje u značajnoj meri zavisi od nadređenog	- Veća otvorenost ka tržišnim ponudama, ako su prilagođene razvijanju konkretnih veština - Striktan odnos prema odsustvovanju zbog obuka/obrazovanja - Efekti na rad moraju biti jasni i vidljivi	Podrška organizacije je značajna, ali prepreka je mali broj zaposlenih i zahtevni projekti

Želja za usavršavanjem u oblasti javnih politika (intrinzički činoci)	• Načelno postoji interesovanje za usavršavanjem u ovoj oblasti, ali je vidljiva „prezasićenost“ i „sagorelost“ • Teško im je da odvoje vreme za učenje, osim ako nisu fizički odvojeni od posla • Cene predavače „iz prakse“, „koji su zapravo radili ono o čemu pričaju“ • Prepreka su im strogo specijalizovani poslovi od kojih se ne vidi šira slika, a samim tim i potreba za usavršavanjem u ovoj oblasti	• Veoma cene transferabilnost veština i u tom smislu im je glavno pitanje to koliko će i da li će program doprineti njihovoj zapošljivosti (motivacija je više ekstrinzična, instrumentalna) • Nije im jasno gde je mesto privatnog sektora u javnim politikama	• Smatra se veoma atraktivnom, transferabilnom, zanimljivom i korisnom

Šta dalje?

Ovo istraživanje otvorilo je mnogo značajnih pitanja, a jedno od najvažnijih je svakako da li je moguće napraviti jedan sveobuhvatan program obrazovanja za javne politike po meri svih zainteresovanih aktera. Takođe, na koji način i koliko često se ovi akteri susreću, kako se usavršavaju u ovoj oblasti i da li koriste i dele neke zajedničke resurse. Konačno, da li i koliko imaju svest o trendovima na tržištu rada i da li prepoznaju oblast javnih politika kao mesto zajedničkog susreta koje im može trasirati budućnost i oblikovati karijeru?

Autor: dr Milica Vukelić, psiholog, docent na Odeljenju za psihologiju Filozofskog fakulteta u Beogradu